

DISCLAIMER

Onafhankelijke informatie is niet gratis. Het NTvG investeert veel geld om het hoge niveau van haar artikelen te waarborgen, door een proces van peer-review en redactievoering. Het NTvG kan alleen bestaan als er voldoende betaalde abonnementen zijn. Het is niet de bedoeling dat onze artikelen worden verspreid zonder betaling. Wij rekenen op uw medewerking.

Jezelf mooier maken kan lelijk uitpakken

Strijd tegen wanpraktijken in de cosmetische geneeskunde

Lorette Harbers

De afgelopen jaren zijn er verschillende maatregelen genomen om de kwaliteit van de cosmetische geneeskunde te verbeteren. Inmiddels is de profielopleiding Cosmetische geneeskunde erkend door de KNMG en sinds kort is er een Kwaliteitskader cosmetische geneeskunde. Ontwikkelingen waar niet alle betrokken partijen even gelukkig mee zijn.

Regelmatig verschijnen er in de media berichten over complicaties van slecht uitgevoerde cosmetische behandelingen. In het Erasmus MC is sinds 2011 een speciale polikliniek voor patiënten met complicaties na een cosmetische behandeling met een filler. In 2016 luidden plastisch chirurgen de noodklok over complicaties van behandelingen door basisartsen die zich cosmetisch arts noemen. [Medisch Contact](#) berichtte destijds dat 80 procent van de plastisch chirurgen elke maand patiënten ziet met ernstige complicaties door ondeskundig handelen. In het [NTvG](#) viel begin 2019 te lezen dat het aantal cosmetische behandelingen met fillers jaarlijks toeneemt en daarmee de incidentie van bijwerkingen en complicaties. En begin januari 2020 uitten artsen in een [uitzending van tv-programma Radar](#) nogmaals hun zorgen over cosmetische ingrepen door 'onbevoegden'.

Al in 2013 stuurde de toenmalige minister van VWS, Edith Schippers, een [brief](#) aan de Tweede Kamer om deze wanpraktijken een halt toe te roepen. Zij pleitte voor maatregelen om de kwaliteit van de cosmetische geneeskunde te verbeteren en meer toezicht op deze sector te krijgen. Zo geldt sinds oktober 2018 een reclamecode voor cosmetische behandelingen uitgevoerd door artsen. Cosmetische reclame moet aan meerdere eisen voldoen en de slogan 'Kijk uit. Jezelf mooier maken kan lelijk uitpakken. Een geslaagde ingreep begint bij een geschikte arts.' moet bij de reclame vermeld worden.

Profielregistratie: cosmetisch arts KNMG

Sinds 1 juli 2019 is de cosmetische geneeskunde een erkend KNMG-profiel. Met deze registratie van de 'cosmetisch arts KNMG' in het Register Geneeskundig Specialismen heeft de cosmetisch arts dezelfde status gekregen als bijvoorbeeld de SEH-arts en de verslavingsarts. De profielregistratie is door de KNMG in het leven geroepen voor geneeskundige beroepen die (nog) niet in aanmerking komen voor een erkenning als specialisme. Door het beroep als 'profiel' te registreren is er dan toch zicht op de kwaliteit van de vervolgopleiding. De cosmetisch arts houdt zich bezig met 'de diagnostiek, de behandeling en de nazorg van de huid, haren en onderliggend (vet)weefsel en de omgevende structuren', zo is te lezen in het [opleidingsplan cosmetische geneeskunde](#). De arts beoogt met de behandeling 'een verbetering van het ervaren uiterlijk, de gezondheid en het welbevinden van de patiënt'. Cosmetisch artsen behandelen soms ook pathologische aandoeningen zoals acne of hyperhidrosis en zelfs migraine en bruxisme kunnen binnen de cosmetische geneeskunde met botox behandeld worden.

Alle 84 cosmetisch artsen die op dit moment door de KNMG geregistreerd zijn, staan vermeld op de [website](#) van de Nederlandse Vereniging Cosmetisch Geneeskunde (NVCG). Zij hebben gebruikgemaakt van een overgangsregeling voor cosmetisch artsen die al ingeschreven staan bij de NVCG.

De verwachting is dat het aantal 'cosmetisch artsen KNMG' in de komende jaren snel toeneemt door de overgangsregeling. Artsen die op enig moment in de periode juli 2019-juli 2022 in dit register ingeschreven staan, komen in aanmerking voor de overgangsregeling als ze voldoen aan een aantal andere eisen op het gebied van gewerkte uren, aantal patiëntencontacten en gevolge nascholing.

Profielopleiding cosmetische geneeskunde

De Stichting Opleiding Cosmetische Geneeskunde (SOCG) is het aan de NVCG gelieerde opleidingsinstituut dat verantwoordelijk is voor de opleiding tot cosmetisch arts KNMG. De tweejarige opleiding tot cosmetisch arts kost in totaal € 150.000. De kosten van de opleiding baren Catharina Meijer, cosmetisch arts KNMG en voorzitter van de NVCG, zorgen: 'Er zijn heel veel aanmeldingen van artsen die de opleiding willen doen, maar er is geen subsidie vanuit de overheid. Voor medisch specialistische vervolgopleidingen en voor de profielopleiding voor SEH-artsen is die er wel, de zogenoemde "beschikbaarheidsbijdrage medische

vervolgopleidingen". Nu bestaat er een kans dat cosmetisch artsen op verkeerde gronden een veel duurdere opleiding dermatologie of plastische chirurgie gaan doen, om uiteindelijk als cosmetisch arts te gaan werken. Dat is kapitaalvernietiging.' Om die reden probeert de NVCG de opleiding tot cosmetisch arts KNMG gesubsidieerd te krijgen. Huib Cense, chirurg en vicevoorzitter van de Federatie Medisch Specialisten (FMS) herkent het beeld niet dat artsen met het doel om cosmetische geneeskunde te gaan bedrijven aan een medisch specialistische opleiding beginnen. Het is volgens hem aan de overheid om te beslissen of de cosmetische opleiding tot profielarts gesubsidieerd moet worden, maar 'het mag in ieder geval niet van het budget van de medisch specialistische vervolgoopleidingen afgaan'. Ali Pirayesh, plastisch chirurg en voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Esthetische Plastische Chirurgie stelt dat er helemaal geen tekort is aan artsen die cosmetische chirurgie verrichten. Een subsidie voor de opleiding tot cosmetisch arts vindt hij dan ook onbespreekbaar: 'Er is al geld verspild aan de basisopleiding voor cosmetisch artsen. We moeten vervolgens niet ook nog hun cosmetische hobby gaan subsidiëren.'

Kwaliteitskader: gesteggel over wie wat mag

In de strijd tegen de wanpraktijken heeft de cosmetische zorg sinds november 2019 ook een eigen [Kwaliteitskader](#). Hier staat in wat er van de behandeling door een zorgverlener verwacht mag worden en of de zorgverlener de cosmetische behandeling wel mag uitvoeren. De totstandkoming van het Kwaliteitskader verliep niet zonder slag of stoot. In principe stellen alle partijen die betrokken zijn bij de cosmetische geneeskunde het Kwaliteitskader samen op, maar omdat zij er niet in slaagden overeenstemming te bereiken over de bekwaamheidseisen, nam de Kwaliteitsraad van het Zorginstituut de regie over bij de verdere ontwikkeling hiervan. Pirayesh vertelt dat de plastisch chirurgen tijdens de besprekingen hun zorgen uitten omtrent kwaliteit en veiligheid van cosmetische ingrepen, maar dat zij zich onvoldoende gehoord voelden. Daarom wendden zij zich tot de FMS om samen met hen en de andere medisch specialisten die zich met esthetiek bezighouden (dermatologen, oogartsen, KNO-artsen en MKA-chirurgen) een blok te vormen. Het onderwerp ligt gevoelig en omtrent de gang van zaken blijkt er een duidelijke communicatiestrategie afgesproken: de Nederlandse Vereniging voor Plastische Chirurgie verwijst naar de FMS voor commentaar. De FMS-woordvoerder levert in eerste instantie een [standaard persbericht](#) aan en regelt uiteindelijk desgevraagd een telefonisch interview met vicevoorzitter Cense.

Zowel Meijer, Pirayesh als Cense vertellen dat het een discussiepunt blijft wie welke verrichting mag uitvoeren. In het Kwaliteitskader wordt op basis van complexiteit en medisch risico onderscheid gemaakt in 3 categorieën ingrepen. Onder de eerste categorie vallen verrichtingen zoals botox en fillers, onder de derde categorie vallen hoogcomplexere ingrepen zoals buikwandcorrecties, borstvergrotingen en facelifts. Voor de laag- en hoogcomplexere ingrepen is de verdeling in principe duidelijk, maar voor ingrepen in de middencategorie, waaronder bovenste-ooglidcorrecties en beperkte genitale chirurgie, moet een stuurgroep verder uitwerken wie welke ingreep precies mag verrichten. Volgens Meijer moeten ook cosmetisch artsen kleine chirurgische verrichtingen kunnen uitvoeren. Ze vertelt dat daarvoor aanvullende opleidingsmodules worden ontwikkeld. Cense vindt het een goede ontwikkeling dat de cosmetisch arts door extra scholing de bekwaamheid kan verwerven om bepaalde kleine invasieve ingrepen uit te voeren.

Pirayesh daarentegen beziet de ontwikkelingen met argusogen en vindt dat de cosmetisch artsen moeten afblijven van handelingen in de tweede categorie. Hij vreest een hellend vlak: 'Straks willen ze ook handelingen in de derde categorie doen en dat is niet onderhandelbaar.' Volgens hem hebben de cosmetisch artsen niet de bagage om medisch specialist te worden en proberen zij via een achterdeurtje toch medisch specialistische handelingen te verrichten. 'Dat zijn geen zaken die je achteraf in een deelopleiding nog even kunt leren.'

Zowel Pirayesh als Cense zijn kritisch op de bepaling in het Kwaliteitskader dat een zorgverlener de benodigde bekwaamheidseisen ook op 'vergelijkbare wijze' mag verkrijgen. Cense: 'Wat is een vergelijkbare kwalificatie? Wanneer bereik je die, wanneer ben je voldoende bekwaam? Naast de vaardigheid om een ingreep uit te voeren is het belangrijk om de potentiële consequenties van een ingreep te kennen en de juiste indicatie te stellen.' Cense benadrukt dat het vooral voor patiënten heel duidelijk moet zijn wie hen behandelt en wie waarvoor gekwalificeerd is.

Pirayesh is het met Cense eens. Het is hem met name een doorn in het oog dat het Zorginstituut in het Kwaliteitskader niet duidelijk heeft aangegeven dat handelingen in de derde categorie echt alléén door medisch specialisten mogen worden uitgevoerd. 'Nu kan iemand een cursus faceliften of liposuctie volgen en vervolgens claimen daar "bekwaam" in te zijn. Voor de veiligheid van de patiënt moet het vakgebied duidelijk begrensd worden.' Als lid van de stuurgroep zal hij daar nauw op toezien. Pirayesh denkt dat zijn uitspraken hem door de cosmetisch artsen niet altijd in dank worden afgenomen. Toch is hij niet helemaal tegen deze tak van geneeskunde: 'Laat de cosmetisch artsen handelingen uitvoeren waarbij het mes niet gehanteerd wordt. Er is een grote vraag naar botox en fillers en ook deze behandelingen moeten goed uitgevoerd worden.'

Maatregelen effectief?

Meijer is blij met alle maatregelen om de kwaliteit van de cosmetische geneeskunde te verbeteren, waar ze zich met de NVCG hard voor gemaakt heeft. Volgens haar gebeuren er nu vooral gekke dingen onder de niet-artsen: 'Er is een wildgroei aan opleidinkjes en de benodigde spullen – zoals hyaluronpennen en fillers – kun je zo online bestellen. De vraag is hoe we toezicht gaan houden op al deze praktijken en salonnetjes.' Volgens Tom Decates, cosmetisch arts KNMG, en werkzaam bij het complicatiespreekuur van het Erasmus MC, is de kwaliteit van de cosmetische geneeskunde door de verschillende maatregelen verbeterd, maar zijn er toch nog te veel onkundige en slecht opgeleide artsen van allerlei pluimage.

Pirayesh vindt het complicatiespreekuur waar Decates werkt nog onvoldoende multidisciplinair van aard. Hij legt uit dat er weliswaar een dermatoloog bij betrokken is, maar dat de complicaties in deze samenstelling niet effectief genoeg behandeld kunnen worden. Daarvoor moet meer samengewerkt worden met andere medische specialisten, zoals de plastisch chirurg. Persvoorlichter van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) Mariël van Dam laat weten dat de IGJ er op toe zal zien dat de geleverde cosmetische zorg aan de eisen van het Kwaliteitskader voldoet. Volgens haar is het positief dat het Kwaliteitskader er is, maar is het te vroeg om iets te zeggen over de impact ervan op de kwaliteit van de geboden zorg in de cosmetische sector. 'Voor ons toezicht is het in ieder geval belangrijk dat eventuele klachten of signalen worden gemeld bij ons [Landelijk Meldpunt Zorg](#).' Pirayesh tekent daar wel bij aan dat patiënten uit schaamte vaak schromen om cosmetische wanpraktijken te melden.

- Online artikel en reageren op ntvg.nl/D4800
- L. Harbers, nieuwsredacteur NTvG.
- Contact: L. Harbers (nieuwsredactie@ntvg.nl)
- Belangenconflict en financiële ondersteuning: geen gemeld.
- Aanvaard op 16 januari 2020
- Citeer als: Ned Tijdschr Geneeskd. 2020;164:D4800